



**M. Antonii Marsilii Colvmnae, Bononiensis, I. C.
Archiepiscopi Salernitani, De Ecclesiasticorum Reddituum
Origine, & Iure Tractatvs**

Colonna, Marcantonio

Venetijs, 1575

Cap. VII. Porrò immobilium rerum communionem haud perpetuò man-
sisse, sed certis eas quoque possessoribus assignari cœpiße, ac præcipuè
religiosorum cœnobijs, quo in numero Anacho retæ, Mono Zentes, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61495](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61495)

se habeant non passim assentiendum est Glossatori in c. de his, 10. q. 1. ubi in uer. parochialibus autem, præterquam quod tempora mirificè confundit, existimat etiam Episcopos de Parochijs nihil ultra tertiam atque aliquãdo nihil ultra dimidiã percepisse; Imò enim præter decimas, & oblationes, quæ ad parochiales Ecclesias pertinebant bona omnia in Episcoporum erant potestate, ita ut, quod de tertia Episcopis soluta dictum est, ad decimarum tantum oblationumque tertiam pertineat, ut liquidò apparet ex Concilio Bracharési in c. placuit, 10. q. 1. ubi de tertia decimarum tantum habetur mentio, cum dicitur solam illam Episcopis permisã fuisse, reliquas uerò decimarum partes parochis relictas, ut ex ijs possent Ecclesias instaurare, quod & confirmatum est Aurelianensi Synodo prima, quæ sub Horfmidâ primo celebrata est anno Christi 514. cap. 16. & 17. in c. omnes basilicæ, & c. nullus, 16. q. 7. & c. de his ibi, antiquorum Canonum statuta, 10. q. 1. Quãquam illud satis argumenti est, quod nihil hac in re immutatum reperiatur, arg. l. præcipimus, C. de appel. l. fancimus, C. de Testam. † Turbauerat illud forsan Glossatorem, quod legitur in d. c. de his, uerfi. antiquorum Canonum statuta, ubi cauetur medietatem Episcopos, aliam Clerum accipere. Verum hoc accipiendum est, ut ad eas res pertineat, quæ altari Episcopali offerebãtur, id enim ex ipsius Concilij uerbis non obscure perspicitur si partium attendatur enumeratio.

A R G V M E N T V M.

Porro immobilium rerum communionem haud perpetuò mansisse, sed certis eas quoque possessoribus assignari cœpisse, ac præcipuè religiosorum cœnobijs, quo in numero Anachoretæ, Monozentes, Sarabeytæ, atque id genus alij censentur.

R E R V M

R E R V M S V M M A E.

- 1 Res immobiles ad solos Episcopos pertinebant.
- 2 Res Ecclesiastica immobiles collegijs primùm concessa.
- 3 Cænobia, & monasteria cur sic dicta.
- 4 Monastici ordinis origo unde primum fluxerit.
- 5 Anachorete, & Monozentes laici erant.
- 6 Monasticus ordo sub Totila à D. Benedicto in Occidente institutus, quem in Aegypto D. Antonius, & in Orientali Ecclesia D. Basilius instituerat, nu. 7.
- 8 Diodorus, & Eutropius Monachi illustres quo tempore floruerint.
- 9 Anachoreta Monachi dicti sunt.
- 10 Anachoreta in maxima hominum existimatione fuerunt.
- 11 Decani apud monachos sic dicti, quod denis præpositi sint.
- 12 Io. Cassianus claruit anno Christi 436.
- 13 Oratio, quies, & manuum labor, uti propria Monachis à Pelagio tribuuntur.
- 14 Monachus, qui non laborat, latroni comparandus.
- 15 Monachus quidam sexaginta annis neque uisus, neque cum aliquo locutus.
- 16 Monachi olim sacerdotes non erant, sed ad aliquam Ecclesiam se conferebant, ut sacramenta perciperent, & missam audirent.
- 17 Monachi clericis ac parochis suberant, ac illis longe inferiores erant.
- 18 Cæperunt in monasterijs presbyteri ordinari, non tamen poterant ad alienas Ecclesias accedere.
- 19 Monachus aliquando pastoris, & Doctoris officio functus.
- 20 Episcopus quidam à Gregorio reprehensus, quòd liturgiam in monasterio celebrari prohibuisset.
- 21 Canonici primò dicti, quos nunc canonicos appellamus, à communi uita.

- 22 *Canonicis res immobiles concessa, ex quibus prabendas haberent.*
- 23 *Canonicorum duo genera, regularium, & non regularium.*
- 24 *Olim tota diœcesis Parochia nomine continebatur.*
- 25 *Roma quarta pars reddituum clero distribuebatur, ac à Rom. Pontificibus pecunia insuper aliquot clero extra ordinem erant elargita.*
- 26 *Deus dedit, nonnulliq; alij Rom. Pontifices clero nummos omnes uiritim distribuendos reliquerunt.*
- 27 *Consuetudo pecunie uiritim distribuenda interrupta, ob alias expensas necessarias, iterumq; restaurata sub Zacharia primo, nu. 28.*
- 29 *Rom. Ecclesie calamitas tempore Exarchatus Rauennate.*
- 30 *Exarchatus Rauennæ à Fl. Longino anno Christi 569. constitutus sub Ioanne Quarto: durauitq; annos CC. XXI. numero 31.*
- 32 *Longobardorum Regnum sub Stephano Quarto defecit anno Christi 773.*
- 33 *Hadrianus I. Urbis Basilicas, Titulos, & diaconias instaurauit.*

CAPVT SEPTIMVM.

- A**CTENVS de rerū Ecclesiasticarū proprietate ita diximus, ut ex tota hac nostra serie intelligatur † res immobiles singulis clericis, at ne collegijs quidē proprias esse potuisse, sed
- 1
- 2 ad solos Episcopos pertinuisse. † Verū & hoc aliquando concessum est, quod quidem hac occasione factum fuisse reperio: Etenim fuere nonnulli, qui, cū neque in abditos spelūcarum secessus uolebant se recipere, nec tamen palàm in Vrbe, atque in hominum frequentia uersari, sed medium quoddam uitæ genus delegerant; ut in
- 3
- Vrbe

Vrbe quidem, sed ab hominum conspectu semoti, intra
 certa claustra se continerent; & cum certis legibus, & re-
 gulis, tum etiam senioris alicuius imperio sese omnes pa-
 riter subiicerent. Porro his nullo iure denegari potuisse
 iudicatum est, quin certa prædia resue alias immobiles
 possiderent, quarum redditus communem ipsis uictum sug-
 gereret: Itaque institutum hoc probauit Iustinianus, ut in
 eius Nouella 133. & confirmatum est Agathensi Cōcilio
 3 cap. 38. & Aurelianensi cap. 18. † Ac ea loca appellata fue-
 re cœnobia de quibus paulò ante dictum est, à commu-
 nione uitæ, uerius quàm à solitudine, monasteria, qui-
 bus professionis huiusce uiri continerentur. Sed monachi
 appellationē nihilo secius hi retinuerunt, quòd ea conuer-
 4 satio non multum adhuc abesset à solitudine: † Ex his
 quasi radicibus, prima monastici ordinis origo pullulauit
 qui mox latissimè per uniuersas Christiani nominis regio-
 nes propagatus est. Obijciat sat scio mihi quispiam hoc
 in loco, Anachoretas, Monozentes, Sarabeytas, quorum
 originem longè antiquiorem fuisse supra adnotauimus:
 Ab ijs enim potius monasticum ordinem fluxisse non im-
 meritò quis dixerit, quod ut non prorsus inficior, ita nec
 5 prorsus affirmare audeo. † Video. n. fuisse illos laycos, at
 6 ex sacerdotibus monasticum ordinem constare. † Facilius
 concessero hunc ordinem, quem his temporibus, ut di-
 xi, in Occidentali Ecclesia Benedictus instituit sub Totila
 Baduilla, Gothorum Rege septimo anno Christi 542.
 Item & Maurus eius discipulus in Trāsalpinis præsertim
 7 regionibus dilatauit, ann. Christi 582. † Hunc, inquam,
 ordinem, uel eius saltem uestigia in Aegypto ab Antonij
 usque temporibus extitisse anno Christi 357. Tum in O-
 rientali Ecclesia Basilij tempestate anno Christi 369. u-
 trunque eiusmodi hominum conuentus instituisse, nemi
 8 nem præterit, † circa quæ tempora, insignes illos duos illu-
 stresq;

1 ~ 1/2 folia

fre s̄q; monachos floruisse Diodorum Gregorij Nazianzeni cōtemporaneum, anno Christi 372. Et Eutropium Historicū anno Christi 377. testis est in fastis Onuphrius.

- 9 † Tametsi uerò inter monachorum ordines Anachoretæ non numerentur, tamen & ipsi monachi dicti sunt: Quin & ex ijs, qui Ordinibus erant addicti, nonnulli Anachoretæ fuerunt appellati. Quod adnotasse hoc in loco necesse fuit, ne cuiquam fortasse afferat obscuritatem, quòd uideat s̄penumero scriptores Ecclesiasticos promiscuè his nominibus usos esse. † Quicquid uerò sit, ipsi quoque Anachoretæ in maxima fuerunt hominum existimatione: ut Augustini, aliorumque testimonio ostenditur: quorum uerba, quòd lectori non fore id ingratum existimaui, libuit hoc in loco subnectere. Apud Augustinum de moribus Ecclesiæ cap. 31. leguntur hæc uerba: *Quis non illos miretur ac predicet, qui contemptis atque desertis Mundi huius illecebris, communem vitam castissimam sanctissimamq; congregati simul et atem agunt, uiuentes in orationibus, in disputationibus, nulla superbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidia liuidi, sed modesti, uerecundi, pacati cōcordissimam vitam, & intentissimam in Deum gratissimum munus illi offerunt, à quo ista posse meruerunt? Nemo quicquā possidet proprium, nemo cuiquā onerosus est; operantur manibus ea, quibus & corpus pasci possit, & à Deo mens impediri non ualeat. Opus autem simul tradunt eis, † quos Decanos uocant. eò quòd sint denis prepositi, ut neminem illorum cura sui corporis tangat, neque in cibo, neque in uestimento, neque si quid aliud opus est, uel quotidiana necessitati, uel mutata, ut assolet, ualetudini: illi autem Decani cū magna sollicitudine omnia disponentes, & præsto facientes quicquid illa vita propter imbecillitatem corporis postulat; rationem tamen etiam ipsi reddent vni, quem Patrem uocāt. Pulchrè etiam de Anachoretis Io. Cassianus, colla. 18. lib. 5. cap. 36. qui ta-*

C men

men hoc nomine, ut & paulò antè admonui, monastico quoque ordini addictos complectitur: *Nonnulli uerò inquit, carismata emulantes meliora, in Sarabeytarum contemptum, ac cōsutationem, sanctissimum quidem Anachoretarum genus instituere, eorum scilicet, qui in cænobijs primū diutissimè commorati, omni patientiæ ac discretionis regula, & humilitatis pariter, ac nuditatis uirtute possessa, atque ad purum uitiorum uniuersitate consumpta, dirisimis cum Demonibus prælijs congressuri, eremi profunda secreta penetrare cæperunt: Quorum aliquos citra Nili fluminis alueum commoratos reperimus, desertissimasq; terras, qui ab omni hominum penitus consortio separati pane solo, qui eis, pro certa temporum interualla afferebatur, & aqua contenti colloquio Dei*

12 *cui puris inherebant mentibus, incolebant.* † Cassianus uerò ipse ab Augustini temporibus nō longè abfuit; uixit enim anno Christi 436, ut Prosper in Eusebij chronica autor est. Vt autem Cassianus, Anachoretarum nomine Monachos indicat, sic alii sunt, qui Anachoretas Monachorum appellatione cōplectuntur. Vnde Hieronymus ad Paulinum, *Si cupis esse quod diceris, Monachus, idest, solus, quid facis in Urbibus, quæ non sunt solorum habitacula, sed multorū.*

13 *c. si cupis. 16. q. 1. Vbi èt Pelagius c. præsentium, de ipso*

14 *rum officio ita dixerit. † Vt hæc tria illis tribuat, nimirum orationem, quietem, & manuum laborem.* † Hinc latroni comparandum esse monachum, qui non laborat, traditur in Histor. Ecclesia. lib. 8. cap. 1. Huc etiam Iustiniani uerba nouel. 133. *Duabus, inquit, potissimum in rebus operam, & diligentiam reponere oportet Monachos, ut uel sacris uacēt Scripturis, aut, quas manuarias uocare solent, artes Monachos decentes, meditentur, exerceantq;: s̄i quidem mens inerti otio detenta, haud quicquam sanè bonorum operum peperit.* Memoratu dignū est quod de his Theodoretus scribit

15 *lib. 4. cap. 28. † Monachum quendā sexaginta annorum spatio*

tio

- rio neque locutum cum ullo, neque conspectum fuisse.
- 16 † Iam uerò ex his, quæ diximus, satis constat, non illud necessario cōsequi, ut qui monachi dicti sunt, ijdē & cleri-
ci fuerint, cū imò Anachoretas, aliosq; suprā numeratos, ex laycis constituisse apud omnes exploratum sit. Verum, quia illud sequebatur incommodi, ut quoties illos ad Ecclesie ministeria contigerat accersiri, monasticum institutum deserere cogerentur; tum & illud, ut Sacramentorum percipiendorum nulla ipsis facultas esset, nisi proprijs è cancellis exeuntes ad sacram eadem aliquam se conferrēt, quæ alijs quoque uulgo patebat; uel sacerdotem accer-
rēt, qui eis liturgiam, quam Missam uocamus, solemnem celebraret; quod a Monachis Scithiæ quoq; factum fuisse D. Hieronymus refert in c. Hinc est etiam, in fi. 16. q. 1.
- 17 † Ideoque clericis ac Parochis suberant, longeq; illis inferiores habebantur. c. a subdiacono. 93. dist. c. generali-
ter, 16. q. 1. † Qua propter, ut hac se molestia liberarent, ce-
perunt aliqui in Monasteriis presbyteri ordinari, quibus tamen non ad alienas Ecclesias accedere, sed in cœtu tantum suo, Sacramenta ministrare concedebatur; Idq; sub Leone I. constitutum est anno Christi CDXL. ut ipsius indicat Epistola ad Cypri Episcopum Theodoretum, cuius meminit Gratianus in c. peruenit 16. q. 1. Quod ipsum & alii mox renouarunt: ut enim de Iustiniano fileā, qui fecisse hoc legitur Nouel. 133. Extat hac in re Paschalis secundi, aliorumq; Pontificum approbatio c. 1. c. peruenit. 16. q. 1. † Quo circa mirari non debet qui fortè re-
periat, Monachum aliquando pastoris ac doctoris officio functū, ut legitur in Ecclesiastica Histo. lib. 8. c. 12. 1. par.
- 20 † Legimus etiam Gregorium, Episcopum quendam, eo nomine increpuisse, quòd liturgiam (quam Missam uocant) in Monasterio celebrari prohibuisset, c. Agapetus 16. q. 1. ubi & Bonifacius idem fecisse legitur in c. sunt nonnulli:

Iam uerò quoniam hanc quasi syluam sumus ingressi, ut de ijs dicere exordiremur, qui in cœtus congregati, seorsum a cæteris habitabant: † Non ignorandum est, qui hoc uitæ genere utebantur, eos non omnes monachos fuisse. Fuerunt enim qui monachorum instar eundem locum simul plures incolebāt, unoque omnes refectorio, & Dormitorio utebantur, qui à communi uita, quam ducebant, Canonici appellati, Canonici postea dicti sunt. † Atque ij pariter (quod de Monachis supra diximus) res immobiles possidebant, unde singulis præbendæ suggerebātur. Extat que hac de re Gregorij I. constitutio anno Christi 592. c. quia tua fraternitas, 1 2. q. 1. & Eugenij I. anno 654. c. ne cessaria, 1 2. q. 1. eiusque a Gregorio VII. facta approbatio, anno 1073. c. quoniam, de ui. & honest. cleri. quod ibi post gl. Sic accipiunt Hug. & Archidia. & cæteri interpretes frequentiori consensu. Huc spectant uerba illa Synodi Toletanæ quartæ cap. 23. *Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in clero puberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclau atrij commorentur, ut lubricæ etatis annos in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputato probatissimo seniore, quæ testè uita, ac magistrū discipline habeant.* c. omnis ætas, 1 2. q. 1. † Horū duo genera extiterunt, vnum eorum, qui præter communia bona, ipsi etiam singuli proprium aliquid obtinebant; qui, quoniam non certæ alicui regulæ erant addicti, non Regulares canonici dici poterant, ideo que passim simpliciter, Canonici fuerunt appellati: Alterum eorum, qui communi uitæ, paupertatis insuper uotum adiunxerāt. Vnde rebus omnibus relictis, præter quas in dies ex cœi totius & cœtus substantia ad uitæ sustentationem percipiebant, diuino cultui sese totos dicauerant. Et quia arctiori uitæ generi atq; instituto erant addicti, Canonici Regulares dicti sunt. His uerò exceptis inter reliquos omnes, eadem, quam supra diximus, uiuendi normam adhuc

Anno
Christi
654.

- adhuc seruabatur, ut ab Episcopo, in cuius erāt omnia pō-
 24 testate, clericis quarta cōmuniter distribueretur; † Quō
 fiebat, ut tota planè dicecesis huius cōmunionis ratione,
 unius tātū Parochiæ instar obtineretur, uereq; appellare-
 tur. Vt in Cōcilio Toletano III. quod anno Christi 595.
 sub Gregorio Magno coactū est, c. Bonæ rei, r 2. q. 2. Hac
 eadē loquendi formula usus est Innocentius III. in c. A-
 postolicæ, de donatio. At hoc certè non conueniret, si die-
 ceses in plura beneficia pluresq; parochias fuissent iam
 25 distinctæ. † Atque hoc quod sæpius iam inculcatum est,
 quartam partem reddituū Ecclesiasticorum ab Episcopo
 inter clerum distribui solitam, non dubito quin & Romæ
 à Pont. Rom. seruatum sit. Illud tamen de Romanis Pont.
 ampliùs reperitur ex ipsis aliquot cum clero liberalius e-
 gisse, ac pecunias nonnullas, quasi extra ordinem inter cle-
 ricos diuississe, aliosq; etiam qui inter uiuos hoc nō fecif-
 26 sent morientes, id ipsum fieri mandasse. † Fecit hoc Ro.
 Pont. Deus dedit (hoc enim nomine uocabatur,) qui sub
 annūm Christi 515. ipso mortis articulo nummos omnes
 clero uiritim diuidendos reliquit. Fecit autem hoc uirius
 Bonifacius V. anno Christi 622. Idem fecisse legitur Eu-
 genius I. anno 654. Tum & Adeodatus anno 672. & Ioā-
 27 nes V. anno 685. † Quòd uerò hæc consuetudo distribu-
 darum inter clericos pecuniarum non ita passim à reli-
 quis omnibus Pontificibus seruata sit, sed sæpissimè po-
 stea interrupta, id causæ fuisse arbitror, quòd summis ip-
 sis Pontifi. maximarum quotidie expensarum necessitas
 imminēbat. Ab hostium obsidione sæpe Vrbs defenden-
 da fuit, quandoque etiam muri reficiendi, aliaque pro-
 uidenda, quæ temporum illorum calamitas ferebat: Vt,
 cum sub Gregorio III. Romanam Urbem Lōgobardi ho-
 28 stili impetu adorti sunt: † Verūm & intermissa hæc cōsue-
 tudo, ita non prorsus sublata est: siquidem legimus post

Anno
Christi
672.
Anno
Christi
685.

Anno
Christi
741.

hæc tempora Zachariam I. anno Domini, 741. maximū donatiuum singulis presbyteris fecisse. Templaq; quàm plurima restaurasse, ut in uita Zachariæ, testis est Onuphrius. Quibus ex rebus omnibus facilè intelligas diuisa adhuc beneficia minimè fuisse. Idq; sanè rationi consentaneum est; quid enim in tâta rerum perturbatione singuli clerici proprium obtinere, sibiq; defendere potuissent, cum uix possent id Episcopi, qui auctoritate inter ceteros præstabant? † Nemo est quem prætereat, quæ Rom. Ecclesie calamitas tunc præsertim extiterit, cum Fl. Longinius patrius Constantinopolitani Imperatoris nomine exarchatum statuit in Italia † anno Domini 569. cuius sedem Rauennæ collocauit, sub Ioanne III. Alexandrino, cum reliquæ Italia partes sub Longobardorum dirione essent.

30 † Itaque per annos CCXXI. quibus ea dignitas in Italia decies terque à diuersis VV. CC. ac quandoque Imperatorum cubicularijs, obtenta est, nunquam Ecclesia ius suum obtinuit, sed miserè semper uexata fuit. Nec sanè magis quieuit, cum Aistulphus Longobardorum Rex Rauennam occupauit, ac Fl. Scholasticus eius Ciuitatis magistratū obtinuit anno Christi 715. sub Cōstātino I. Pontifice summo: circa quæ tempora, ea exarchatus dignitas exoleuit, sub Leone III. anno 751. † Verum cum tandem, capto Longobardorum Rege Desiderio anno Christi 773. sub Stephano III. Longobardicum Imperium Fræcorum uirtute defecisset: idem & Francorum Regno, & uniuersalis Ecclesie quieti securitatiq; initium fuit. † Itaque pacatis iam Ro. Ecclesie rebus, legimus Hadrianum I. circa ea tempora omnes fermè Urbis Basilicas, templa, Titulos, Diaconias, Monasteria, Oratoria, cameteriaq; partim restituisse, partim à solo ædificasse, ut in eiusdem Adriani uita Onuphrius animaduertit.

Anno
Christi
751.
Anno
Christi
773.